

บทที่ 4

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ กรณีศึกษาที่ศูนย์กามโรคและโรคเอดส์เขต 5 นครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างเป็นสตรีขายบริการทางเพศที่มารับการตรวจสุขภาพเพื่อประเมินการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ที่ศูนย์กามโรคและโรคเอดส์เขต 5 นครราชสีมา จำนวน 398 คน ทำการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 17 มิถุนายน- 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 โดยการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นจากการนำข้อคำถามบางส่วนมาจากแบบสอบถามของโครงการศึกษาลักษณะด้านประชากรและพฤติกรรมของสตรีขายบริการทางเพศระยะที่ 2 (AIDS-EC II พ.ศ.2536-2538) ของสถาบันประชากรศาสตร์และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และข้อคำถามอีกส่วนหนึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง

ข้อมูลทั่วไปที่รวบรวมได้ นำเสนอโดยใช้อัตราร้อยละและแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ใช้การวิเคราะห์แบบตารางไขว้ (Cross-Tabulations) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับปัจจัยด้านความรู้และการรับรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้และการรับรู้ และปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ และส่วนที่ 2 ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้และการรับรู้ และปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS PC⁺ (Statistical Package for the Social Sciences/ Personal Computer) ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมทางสังคม กับ ปัจจัยด้านความรู้และการรับรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้และการรับรู้ และปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรม ป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ โดยใช้การวิเคราะห์แบบ ตารางไขว้ (สรุปไว้ในตารางที่ 14)

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามทีละคู่ โดยยังไม่มี การควบคุมด้วยตัวแปรตัวอื่นๆ ผลการศึกษาสรุปได้เป็น 3 ส่วนย่อย ได้แก่

- 1) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ
- 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ
- 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้และการรับรู้ และปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ (สรุปไว้ในตารางที่ 14)

ผลจากการวิเคราะห์ สรุปปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ ได้ดังต่อไปนี้

1. อายุ ผลการศึกษาพบว่า สตรีขายบริการทางเพศที่ตกเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 20-24 ปีจะเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนของผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับสูงสูงที่สุด ซึ่งอาจเป็นเพราะกลุ่มสตรีขายบริการทางเพศอายุ 20-24 ปีเป็นกลุ่มที่เข้าสู่อาชีพขายบริการทางเพศมา ได้ระยะเวลาหนึ่ง มีประสบการณ์ในอาชีพ และมีลูกค้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก อาจทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีโอกาสเสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์ได้มาก จึงสนใจ ใส่ใจ ที่จะดูแลสุขภาพตนเอง เปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์มากกว่า จึงเป็นกลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ ขณะที่กลุ่มสตรีที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีและกลุ่มสตรีอายุสูงกว่า 24 ปีจะมี สัดส่วนของผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับที่ต่ำกว่า ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อทดสอบด้วยค่าสถิติไคสแควร์พบว่าไม่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05

2. ระดับการศึกษา ผลจากการศึกษา พบว่าสตรีขายบริการทางเพศที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีสัดส่วนของผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับสูงสูงกว่าสตรีขายบริการทางเพศที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05 อาจเนื่องมาจากสตรีขายบริการทางเพศที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่าย่อมมีโอกาสและมีความพยายามที่จะหาความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์จากสื่อต่างๆ ได้มากกว่า จึงทำให้มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับสูงมากกว่าอีกด้วย

3. รายได้ จากการศึกษา พบว่าสตรีขายบริการทางเพศที่มีรายได้สูงกว่าจะมีสัดส่วนของผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับสูงสูงกว่าสตรีขายบริการทางเพศที่มีรายได้ต่ำกว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05 อาจเป็นเพราะสตรีขายบริการทางเพศที่มีรายได้มากกว่า มักจะทำงานอยู่ในสถานบริการที่มีโอกาสได้รับรู้และมีการเปิดรับข่าวสารโรคเอดส์จากสื่อประเภทต่างๆ มากกว่า ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับสูงมากกว่าสตรีขายบริการทางเพศที่มีรายได้น้อยกว่า

4. ประเภทสถานบริการที่ทำงานอยู่ ผลการศึกษาพบว่า สตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในประเภทของสถานบริการต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับที่ต่างกัน โดยเรียงลำดับสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในประเภทสถานบริการที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับสูงกว่าไปหาระดับต่ำกว่าได้ดังนี้ คือ ประเภทสถานบริการอาบอบนวด โรงน้ำชาและร้านอาหาร ประเภทสถานบริการอื่นๆ และสำนักบริการ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05 โดยที่สตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสถานบริการอาบอบนวดจะมีสัดส่วนของผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับสูงมากที่สุด ส่วนสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสำนักบริการจะมีสัดส่วนของผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับสูงน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานบริการอาบอบนวดเป็นสถานบริการที่ค่อนข้างเปิดเผย ถูกต้องตามพระราชบัญญัติสถานบริการ ซึ่งเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการควบคุมและป้องกันโรคเอดส์สามารถเข้าถึงกลุ่มเสี่ยงกลุ่มนี้ได้มากกว่า ขณะที่สตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสำนักบริการที่กฎหมายถือว่าเป็นอาชีพที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ สามารถเข้าไปให้ความรู้ในการป้องกันโรคเอดส์แก่สตรีในสถานที่นี่ไม่ได้ดีเท่าที่ควร จึงทำให้สตรีขายบริการทางเพศกลุ่มนี้มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ

5. ระยะเวลาในการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ เมื่อพิจารณาจากตัวเลขแสดงสัดส่วนในตารางพบว่าระยะเวลาในการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความสัมพันธ์นี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่สตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานมาเป็นระยะเวลานานกว่าจะมีสัดส่วนของผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับสูงสูงกว่าสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานมาเป็นระยะเวลาสั้นกว่า อาจเป็นเพราะสตรีที่ทำงานมานานมีประสบการณ์ในอาชีพมากกว่า มีโอกาสพบปะผู้คนมากมาย อาจเคยพบและพูดคุยกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือกับผู้ป่วยโรคเอดส์ จึงทำให้สตรีกลุ่มนี้มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์มากกว่า แต่เนื่องจากการมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับที่สูงหรือต่ำนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีกหลายอย่าง ทำให้ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. การสนับสนุนของเจ้าของสถานบริการ ผลการศึกษาพบว่า ทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนของเจ้าของสถานบริการกับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนของเจ้าของสถานบริการอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีกหลายอย่าง

7. การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนร่วมงาน เมื่อพิจารณาจากตัวเลขแสดงสัดส่วนในตาราง พบว่าการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนร่วมงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความสัมพันธ์นี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากการได้พูดคุยกับเพื่อนร่วมงาน แม้ในบางครั้งหัวข้อการสนทนาจะไม่ได้พูดถึงโรคเอดส์โดยตรง แต่อาจจะพูดถึงประสบการณ์ที่แต่ละคนเคยพบมา ความร้ายของลูกค้า เทคนิคและกลวิธีในการชักจูงให้ลูกค้าใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ความคิด ทศนคติ และก่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์มากขึ้นตามไปด้วย แต่ด้วยเหตุที่การเปิดรับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศนั้น ยังอาจถูกกำหนดด้วยตัวแปรอื่นๆ อีกหลายประการนอกเหนือไปจากการได้พูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสารต่างๆ กับกลุ่มเพื่อนร่วมงานเพียงอย่างเดียว จึงทำให้ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับการรับรู้ถึง

โอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ (สรุปไว้ในตารางที่ 14)

ผลจากการวิเคราะห์ สรุปปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ ได้ดังต่อไปนี้

1. อายุ ผลการศึกษาพบว่า ทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างอายุของสตรีขายบริการทางเพศที่ตกเป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้กับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เป็นเพราะสตรีขายบริการทางเพศที่มีอายุ 20-24 ปี อาจเป็นกลุ่มที่เข้าสู่อาชีพขายบริการทางเพศมาได้ระยะเวลาหนึ่ง จึงอาจมีลูกค้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมากทั้งลูกค้าที่มาเป็นประจำและไม่ได้มาเป็นประจำ ดังนั้นจึงอาจทำให้สตรีในกลุ่มนี้เกิดความรู้สึกและเกิดความเชื่อว่าตนมีโอกาสเสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์ได้มากกว่าสตรีในกลุ่มอายุสูงกว่า 24 ปีและสตรีกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีตามลำดับ

2. ระดับการศึกษา ผลจากการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ ซึ่งความสัมพันธ์นี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05 อาจเป็นเพราะสตรีขายบริการทางเพศที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์จากสื่อต่างๆ มากกว่า ทำให้สตรีขายบริการทางเพศมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์มากกว่า ส่งผลให้เกิดมีความเชื่อหรือการคาดคะเนว่าตนมีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์มากกว่าสตรีขายบริการทางเพศที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าอีกด้วย

3. รายได้ จากการศึกษพบว่า รายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05 อาจเนื่องจากว่าสตรีขายบริการทางเพศที่มีรายได้น้อยมักจะมีระดับการศึกษาต่ำ ทำงานอยู่ในสถานบริการที่ได้รับค่าตอบแทนต่ำ ไม่ค่อยได้รับข้อมูลข่าวสาร (เช่น สำนักบริการหรือช่อง) ทำให้ขาดความรู้ ขาดการใส่ใจที่จะดูแลสุขภาพของตนเอง ส่งผลให้เกิดมีการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ในระดับต่ำกว่าสตรีขายบริการทางเพศที่มีรายได้มากกว่า

4. ประเภทสถานบริการทางเพศที่ทำงานอยู่ ภายหลังจากวิเคราะห์ด้วยตารางไขว้ปรากฏว่ามีอยู่ 1 ช่อง (Cell) ของตารางที่ไม่มีสตรีขายบริการทางเพศตกอยู่ในกลุ่มนั้นเลย ประกอบกับพบว่ามีค่าความถี่คาดหวังต่ำกว่า 5 อยู่ 4 ช่องใน 12 ช่อง คิดเป็น 33.3 % ซึ่งละเมิดข้อกำหนดของการแจกแจงไคสแควร์ที่จะใช้ได้ตีความถี่คาดหวังต่ำกว่า 5 ไม่เกิน 20 % ของช่องในตารางทั้งหมด ดังนั้นจึงไม่สามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างประเภทสถานบริการทางเพศกับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศได้อย่างแน่ชัด แต่เมื่อดูจากตัวเลขแสดงสัดส่วนในตารางจะเห็นได้ว่าประเภทสถานบริการทางเพศน่าจะมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ โดยพบว่าสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสถานบริการอาบอบนวดเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนสูงที่สุดที่มีการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ในระดับสูง อาจเนื่องจากสถานบริการอาบอบนวดเป็นสถานบริการที่ค่อนข้างเปิดเผย ทำให้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ได้มากกว่า เมื่อเทียบกับสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสำนักบริการซึ่งค่อนข้างจะปิดบังการทำงาน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ไม่ได้ดีเท่าที่ควร จึงทำให้สตรีกลุ่มนี้มีการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ในระดับสูงน้อยที่สุด

5. ระยะเวลาในการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ ผลการศึกษาพบว่า ทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศกับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05 อาจเป็นเพราะสตรีขายบริการทางเพศที่เข้าสู่อาชีพขายบริการทางเพศเป็นระยะเวลาต่ำกว่า 1 ปีเป็นกลุ่มที่เพิ่งเข้าสู่อาชีพนี้ เมื่อเริ่มประกอบอาชีพได้ระยะเวลาหนึ่งจะเกิดการเรียนรู้และรู้ว่าอาชีพนี้ต้องให้บริการทางเพศกับลูกค้าเป็นจำนวนมาก ประกอบกับช่วงระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมามีการรณรงค์เกี่ยวกับโรคเอดส์ค่อนข้างมาก ทำให้สตรีขายบริการทางเพศกลุ่มนี้มีการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงที่ตนจะเป็นโรคเอดส์ได้มากกว่าสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานเป็นระยะเวลานานกว่า 3 ปีและสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานมาเป็นระยะเวลา 1-3 ปีตามลำดับ

6. การสนับสนุนของเจ้าของสถานบริการ ผลการศึกษาพบว่า ทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนของเจ้าของสถานบริการกับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรค

เอดส์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนของเจ้าของสถานบริการเท่านั้น แต่ยังคงขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีกหลายปัจจัย

7. การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนร่วมงาน ผลการศึกษาพบว่า ทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนร่วมงานกับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศยังคงพบว่าไม่ได้ขึ้นอยู่กับที่ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนร่วมงานเพียงปัจจัยเดียว แต่ยังคงขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีกหลายปัจจัยเช่นเดียวกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้และการรับรู้ และปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ (สรุปไว้ในตารางที่ 14)

ผลจากการวิเคราะห์ สรุปปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ ได้ดังต่อไปนี้

1. อายุ ผลการศึกษาพบว่า ทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าอายุของสตรีขายบริการทางเพศที่ต่างกันไม่น่าจะส่งผลให้มีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับที่แตกต่างกันโดยตรง แต่น่าจะเป็นผลกระทบจากการมีระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์และการมีระดับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ที่แตกต่างกันไปมากกว่า

2. ระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากสตรีขายบริการทางเพศที่มีระดับการศึกษาสูงย่อมมีโอกาสและมีความพยายามที่จะหาความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ซึ่งได้จากการอ่านหนังสือหรือการเปิดรับจากสื่อต่างๆ ได้มากกว่า ซึ่งจะนำไปสู่การมีความเชื่อหรือการคาดคะเนว่าตนมีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์มากกว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและ

ทัศนคติ และหวังว่าจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในภายหลังได้ และด้วยเหตุที่พฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาของสตรีขายบริการทางเพศเพียงอย่างเดียว อาจมีปัจจัยอื่นๆ อีกที่มีผลให้เกิดพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศที่แตกต่างกันไป จึงทำให้ความสัมพันธ์ที่พบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. รายได้ ผลการศึกษาพบว่า ทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากสตรีขายบริการทางเพศกลุ่มที่มีรายได้ 10,000-20,000 บาทซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้ปานกลางสำหรับการศึกษาครั้งนี้ ไม่ได้หักโหมกับการทำงานเพื่อหารายได้มากนัก จึงเป็นกลุ่มที่มีโอกาสเปิดรับข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์จากสื่อต่างๆ มากขึ้น ส่งผลให้สตรีกลุ่มนี้มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์มากขึ้น มีความสนใจ ใส่ใจที่จะดูแลสุขภาพตนเองมากขึ้น ทำให้มีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับสูงมากขึ้นอีกด้วย เมื่อเทียบกับกลุ่มสตรีที่มีรายได้สูงกว่า 20,000 บาทขึ้นไปซึ่งอาจต้องทำงานมากขึ้นเพื่อให้มีรายได้อยู่ในระดับสูงเช่นนี้ ทำให้ไม่มีเวลาที่จะให้ความสนใจ ใส่ใจดูแลสุขภาพตนเองได้ดีเท่าที่ควร เช่นเดียวกับสตรีกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้น้อยที่สุดของการศึกษานี้ ก็อาจจะต้องคิดหาวิธีที่จะหารายได้เพื่อให้เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายในด้านต่างๆ ก็อาจส่งผลให้ไม่มีเวลาที่จะให้ความสนใจต่อสุขภาพตนเอง ทำให้เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับที่ต่ำที่สุด

4. ประเภทสถานบริการทางเพศ จากการศึกษาพบว่า ทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างประเภทสถานบริการทางเพศกับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05 อาจเนื่องมาจากสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในประเภทสถานบริการที่ต่างกันจะมีรายได้ต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์ต่างกัน ทำให้มีระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์และการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ในระดับที่ต่างกัน ซึ่งจะส่งผลให้มีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับที่ต่างกันไปด้วย โดยพบสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสถานบริการอาบอบนวดยังคงเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับสูงในสัดส่วนที่สูงที่สุด สตรีที่ทำงานในโรงน้ำชาและร้านอาหารในสัดส่วนรองลงมา แต่ที่พบแตกต่างไปจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ ก็คือ สตรีที่ทำงานในสถานบริการอื่นๆ กลับมีผู้ที่มีพฤติกรรมป้องกันโรค

เอดส์ในระดับสูงในสัดส่วนที่ต่ำที่สุดและมีสัดส่วนต่ำกว่าสตรีที่ทำงานในสำนักบริการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสตรีที่ทำงานในสถานบริการอื่นๆ เป็นกลุ่มที่ต้องปิดบังตนเอง การทำงานไม่เอื้อให้มีโอกาสรับฟังข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ได้เท่าที่ควร ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์น้อยกว่า ส่งผลให้มีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับสูงน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ อีกด้วย

5. ระยะเวลาในการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ จากการศึกษาพบว่า ระยะเวลาในการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากสตรีขายบริการทางเพศที่มีระยะเวลาในการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศมาเป็นเวลานานจะมีประสบการณ์มากกว่า โดยอาจได้จากการพูดคุยกับกลุ่มเพื่อนในที่ทำงาน จากบุคคลอื่นหลากหลายอาชีพ จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือจากผู้่วยเอดส์โดยตรง จะทำให้สตรีกลุ่มนี้อาจได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์จากการพูดคุย มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับที่สูงขึ้น ให้ความสนใจในการดูแลสุขภาพตนเองมากขึ้น จึงเกิดมีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับสูงมากกว่าสตรีขายบริการทางเพศที่มีระยะเวลาในการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศสั้นกว่า และด้วยเหตุที่พฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์อาจขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยด้วยกัน จึงทำให้ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างสองตัวแปรนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์กับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์พบว่า ทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์กับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05 โดยพบว่ากลุ่มสตรีที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับกลางจะมีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับสูงมากที่สุด ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับสตรีกลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับสูงที่พบว่ามีสัดส่วนรองลงมา และค่าสัดส่วนจะแตกต่างกันอย่างมากกับสตรีกลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ระดับต่ำ อาจเป็นเพราะสตรีขายบริการทางเพศที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับกลางและสูงนั้น จะเป็นกลุ่มสตรีที่มีความสามารถในการจดจำข้อมูลความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ได้มาก เมื่อรวมเข้ากับประสบการณ์ที่ได้เคยพบเห็นมาเกี่ยวกับโรคเอดส์ก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและทัศนคติ ส่งผลให้เกิดมีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับสูงขึ้นไปด้วย

7. การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ ผลการศึกษาพบว่า ทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์กับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากการจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับสูงหรือระดับต่ำ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์เพียงปัจจัยเดียวเท่านั้น แต่พบว่าจะยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีกหลายปัจจัยด้วยกัน

8. การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์ของลูกค้า ผลการศึกษาพบว่า ไม่สามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์ของลูกค้ากับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศได้อย่างแน่ชัด เพราะภายหลังจากการวิเคราะห์ด้วยตารางไขว้พบว่า มีอยู่ 1 ช่องของตารางที่ไม่มีสตรีขายบริการทางเพศกลุ่มตัวอย่างตกลงในกลุ่มนี้เลย ซึ่งเป็นการละเมิดข้อจำกัดของการใช้สถิติไคสแควร์ในการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

9. การสนับสนุนของเจ้าของสถานบริการ ผลการวิเคราะห์พบว่า การสนับสนุนของเจ้าของสถานบริการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05 อาจเนื่องมาจากเจ้าของสถานบริการเป็นกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่มีอิทธิพลทางสังคมทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจต่อพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ หากเจ้าของสถานบริการให้ความสนใจและใส่ใจในการตรวจตราการทำงาน รวมถึงการดูแลสุขภาพของสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสถานบริการของตนและให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ทุกหน่วยงานในการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ ก็น่าจะทำให้สตรีขายบริการทางเพศมีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับสูงขึ้นด้วย

10. การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนร่วมงาน ผลการศึกษาพบว่า การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนร่วมงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05 อาจเป็นเพราะกลุ่มเพื่อนร่วมงานจัดเป็นอีกกลุ่มหนึ่ง นอกเหนือจากกลุ่มลูกค้าและกลุ่มเจ้าของสถานบริการ ที่มีอิทธิพลทางสังคมทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจต่อพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ สตรีขายบริการทางเพศที่ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดและ

ประสบการณ์กับกลุ่มเพื่อนร่วมงานบ่อยครั้ง จะทำให้สตรีขายบริการทางเพศมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับที่สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิด ทศนคติ และเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

ตารางที่ 14 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ และพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ ที่วิเคราะห์โดยใช้ตารางไขว้

ตัวแปรอิสระ	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์
<u>ปัจจัยส่วนบุคคล</u>			
-อายุ	NH*	NH*	NH
-ระดับการศึกษา	H*	H*	H
-รายได้	H*	H*	NH*
-ประเภทสถานบริการทางเพศ	H*	X	NH*
-ระยะเวลาในการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ	H	NH*	H
<u>ปัจจัยด้านความรู้และการรับรู้</u>			
-ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์	/	/	NH*
-การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์	/	/	NH

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ กับความรู้เกี่ยวกับ โรคเอดส์	ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระกับการ รับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อ การเป็นโรคเอดส์	ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระกับ พฤติกรรมป้องกัน โรคเอดส์
ปัจจัยแวดล้อมทางสังคม			
-การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์ ของลูกค้า	/	/	×
-การสนับสนุนของเจ้าของสถานบริการ	NH	NH	H*
-การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มเพื่อน ร่วมงาน	H	NH	H*

H* มีความสัมพันธ์ทางบวกตามสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

H มีความสัมพันธ์ทางบวกตามสมมติฐาน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

NH* ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกตามสมมติฐาน แต่มีนัยสำคัญทางสถิติ

NH ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกตามสมมติฐาน และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

×

ไม่สามารถสรุปความสัมพันธ์ได้

/

ไม่ได้นำมาวิเคราะห์

ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้และการรับรู้ และ ปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (สรุปไว้ในตารางที่ 15) ในส่วนนี้สรุปผลการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ และพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ โดยทดสอบตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามทีละชุด เพื่อดูอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม เมื่อควบคุมตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ในสมการเดียวกันให้คงที่ของแบบจำลอง 3 แบบ ได้แก่

- 1) แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ
- 2) แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ
- 3) แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้และการรับรู้ และปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ

แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ (สรุปไว้ในตารางที่ 15)

แบบจำลองนี้วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ พบว่าความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์จะแปรผันตามระดับการศึกษา การสนับสนุนของเจ้าของสถานบริการ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนร่วมงาน นอกจากนี้ยังพบว่า สตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสถานบริการอาบอบนวดจะมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์มากกว่าสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสำนักบริการ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากสตรีขายบริการทางเพศที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า ทำงานในสถานบริการอาบอบนวด ซึ่งเจ้าของสถานบริการมีการสนับสนุนและให้โอกาสในการเฝ้าหาความรู้จะทำให้สตรีขายบริการทางเพศมีโอกาสรับข้อมูลและข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์มากขึ้น เมื่อรวมกับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ที่ได้รับมาจากการพูดคุยกับกลุ่มเพื่อนร่วมงาน จะทำให้สตรีขายบริการทางเพศกลุ่มนี้มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์มากขึ้นตามไปด้วย

แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ (สรุปไว้ในตารางที่ 15)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในแบบจำลองระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ พบว่าการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศจะแปรผันตามระดับการศึกษาและรายได้ และยังพบว่าสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสถานบริการอาบอบนวด โรงน้ำชาและร้านอาหาร จะมีการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์มากกว่าสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสำนักบริการ ซึ่งความสัมพันธ์เหล่านี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05 อาจเป็นเพราะสตรีขายบริการทางเพศที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่า มักจะทำงานในสถานบริการที่ได้รับค่าตอบแทนสูงกว่า เช่น ในสถานบริการอาบอบนวด โรงน้ำชา และร้านอาหาร เป็นต้น ทำให้มีรายได้สูงกว่า มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์จากสื่อต่างๆ ได้มากกว่า ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับที่สูงกว่า ก่อให้เกิดการมีความเชื่อหรือการคาดคะเนว่าตนมีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์มากกว่าอีกด้วย

แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านความรู้และการรับรู้ และปัจจัยแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ (สรุปไว้ในตารางที่ 15)

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้พบว่า พฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศจะแปรผันตามการสนับสนุนของเจ้าของสถานบริการ ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนร่วมงาน และการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์ของลูกค้า และพบว่าสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสถานบริการอาบอบนวดจะมีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับที่สูงกว่าสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสำนักบริการ ซึ่งความสัมพันธ์เหล่านี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05 อาจเนื่องมาจากสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสถานบริการอาบอบนวดซึ่งเจ้าของสถานบริการให้การสนับสนุนให้มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ และได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์กับกลุ่มเพื่อนร่วมงานบ่อยครั้งจะทำให้สตรีขายบริการทางเพศกลุ่มนี้มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์มากขึ้น เมื่อรวมเข้ากับการร่วมมือในการป้องกันโรคเอดส์ของลูกค้าก็

จะทำให้สตรีขายบริการทางเพศกลุ่มนี้มีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับที่สูงขึ้นด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่า สตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสถานบริการประเภทอื่นๆ (ได้แก่ นางทางโทรศัพท์ อีสระ หอพัก บาร์โกโก้ และคาเฟ่) จะมีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับที่ต่ำกว่าสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสำนักบริการ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสถานบริการประเภทอื่นๆ เป็นกลุ่มที่ต้องปิดบังอาชีพ สภาพการทำงานเป็นอีสระ แต่ไม่เอื้อให้มีโอกาสรับฟังหรือเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ได้ดีเท่าที่ควร จึงทำให้กลุ่มนี้มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์น้อยกว่า ประกอบกับเป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยแวดล้อมทางสังคม อันได้แก่ เจ้าของสถานบริการ การได้พูดคุยกับเพื่อนร่วมงาน หรือการที่ต้องเลือกลูกค้าเอง กล่าวคือ อาจจะไม่มียุทธศาสตร์ของสถานบริการ (ขายบริการทางเพศโดยอีสระ) หรือเจ้าของสถานบริการไม่ยุ่งเกี่ยว (แอบขายบริการทางเพศเอง) ปิดบังว่าตนขายบริการทางเพศจึงไม่ค่อยได้พูดคุยกับเพื่อนร่วมงาน และการที่จะต้องเลือกรับลูกค้าเองแล้วไปเปิดโรงแรมสำหรับลับนอน ถ้าเจอลูกค้าที่ไม่ให้ความร่วมมือในการป้องกันโรคเอดส์ (คือ ไม่ยอมสวมถุงยางอนามัย) ก็จะปฏิเสธการให้บริการค่อนข้างยาก เพราะลูกค้าจ่ายค่าห้องพักแล้วถ้าปฏิเสธการให้บริการอาจถูกทุบตีได้ จึงจำต้องยอมให้บริการทั้งที่บางครั้งไม่เต็มใจ ซึ่งต่างกับสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสำนักบริการ ถ้าเจ้าของสถานบริการให้การสนับสนุนในการป้องกันโรคเอดส์ก็จะสามารถปฏิเสธลูกค้าที่ไม่ยอมสวมถุงยางอนามัยได้เพราะจะได้รับควบคุมครองจากเจ้าของสถานบริการ ด้วยเหตุผลเหล่านี้จึงทำให้สตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสำนักบริการจะมีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับที่สูงกว่าสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในสถานบริการประเภทอื่นๆ

ตารางที่ 15 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ และพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ ที่วิเคราะห์โดยใช้สถิติการถดถอยพหุแบบขั้นตอน

ตัวแปรอิสระ	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์
ปัจจัยส่วนบุคคล			
-อายุ	0	0	0
-ระดับการศึกษา	+	+	0
-รายได้	0	+	0
-สถานบริการอาบอบนวด ¹	+	+	+
โรงน้ำชาและร้านอาหาร ¹	0	+	0
-สถานบริการประเภทอื่นๆ ¹	0	0	-
-ระยะเวลาในการประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ	0	0	0
ปัจจัยด้านความรู้และการรับรู้			
-ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์	/	/	+
-การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์	/	/	0

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ กับความรู้เกี่ยวกับ โรคเอดส์	ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระกับการ รับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อ การเป็นโรคเอดส์	ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระกับ พฤติกรรมป้องกัน โรคเอดส์
ปัจจัยแวดล้อมทางสังคม			
-การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์			
ของลูกค้า	/	/	+
-การสนับสนุนของเจ้าของสถาน			
บริการ	+	0	+
-การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่ม			
เพื่อนร่วมงาน	+	0	+

¹ กลุ่มอ้างอิง คือ สำนักบริการ

+ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

0 ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

/ ไม่ได้นำมาวิเคราะห์

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปฏิบัติ เพื่อปรับปรุงและพัฒนา
กลวิธี ในการส่งเสริมให้สตรีขายบริการทางเพศมีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับที่ดีขึ้น และ
ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ
ในโอกาสต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

1.1 จากผลการศึกษาที่ได้ ยังคงแสดงให้เห็นว่าสตรีขายบริการทางเพศที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับที่ต่างกันจะมีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับที่ต่างกันด้วย ดังนั้นการรณรงค์ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในด้านต่างๆ เช่น อุบัติการณ์การเกิดโรคเอดส์ ความรุนแรงของโรค การติดต่อของโรค และอาการแสดงของโรคเอดส์ รวมไปถึงการดูแลผู้ป่วยเอดส์เพราะยังไม่มีวิธีการที่จะรักษาให้โรคเอดส์หายได้ในปัจจุบัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การป้องกันโรคเอดส์ ความรู้ในเรื่องต่างๆ เหล่านี้ยังคงเป็นสิ่งที่จำเป็นจะต้องให้อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง นอกจากนี้การที่สตรีขายบริการทางเพศจะมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับที่สูงหรือต่ำนั้นยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีกหลายอย่าง แต่ที่สำคัญและเห็นได้ชัดจากการศึกษา ก็คือ การที่สตรีขายบริการทางเพศได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนร่วมงานบ่อยครั้งจะ ช่วยยกระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์และการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ ดังนั้นวิธีการให้ความรู้ในรูปแบบเพื่อนสอนเพื่อน (Peer educators) ซึ่งเป็นวิธีการให้ความรู้ โดยการคัดเลือกตัวแทนจากกลุ่มสตรีขายบริการทางเพศมารับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ แล้วให้ตัวแทนเหล่านี้กลับไปให้คำแนะนำแก่เพื่อนๆ ของตนในที่ทำงานเดียวกันต่อไป จึงเป็นวิธีการที่น่าสนใจวิธีการหนึ่ง ซึ่งแนวทางนี้มักนำมาใช้กับกลุ่มประชากรที่เข้าถึงได้ยาก และไม่ค่อยมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมใดๆ กับชุมชนใหญ่ เช่น กลุ่มติดยาเสพติด กลุ่มสตรีขายบริการทางเพศ เป็นต้น (ภัสสร ลิมานนท์, วิชัย โปษยะจินดา และ วิภา ตำนธำรงกุล, 2538: 4)

1.2 พฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ ยังขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์ของลูกค้า การสนับสนุนของเจ้าของสถานบริการที่ทำงาน อยู่ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มเพื่อนร่วมงาน ซึ่งจัดเป็นปัจจัยแวดล้อมทางสังคมของสตรีขายบริการทางเพศที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การรณรงค์ให้ลูกค้าซึ่งก็คือประชากรโดยทั่วไปมีความตระหนัก ใส่ใจ และสนใจที่จะดูแลสุขภาพตนเองให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์ ไม่ประพฤติปฏิบัติให้เกิดมีโอกาสรiskต่อการเป็นโรคเอดส์ เช่น การมีเพศสัมพันธ์กับสตรีขายบริการทางเพศโดยไม่สวมถุงยางอนามัย เป็นต้น โดยอาศัยสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ใบปลิว หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ และโปสเตอร์ เป็นต้น และการเรียนการสอนในชั้นเรียน กลวิธีเหล่านี้ ยังคงเป็นสิ่งจำเป็นจะต้องทำอย่างต่อเนื่องไปพร้อมๆ กับการขอความร่วมมือจากเจ้าของ

สถานบริการ เพื่อให้การสนับสนุนพนักงานสตรีที่อยู่ในความดูแลให้มีการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์ และจัดให้เจ้าของสถานบริการเข้ารับการอบรมให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ เพื่อเจ้าของสถานบริการจะได้ตระหนักและให้ความสนใจที่จะช่วยกันป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ให้กลับมีลดน้อยลงอีกด้วย และตั้งที่กล่าวมาแล้วว่าเพื่อนร่วมงานก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ ดังนั้นวิธีการรณรงค์เพื่อให้สตรีขายบริการทางเพศมีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับที่สูงขึ้น จึงจะต้องรณรงค์พร้อมๆ กันไปใน 3 กลุ่ม อันได้แก่ กลุ่มลูกค้าหรือประชาชนทั่วไป กลุ่มเจ้าของสถานบริการ และกลุ่มสตรีขายบริการทางเพศเอง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบสตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในประเภท

สถานบริการที่แตกต่างกัน เพื่อดูถึงระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ระดับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ และระดับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศเหล่านั้น เพราะจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า สตรีขายบริการทางเพศที่ทำงานในประเภทสถานบริการที่แตกต่างกันจะมีระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ระดับการรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคเอดส์ และระดับพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์แตกต่างกัน แต่การเปรียบเทียบระหว่างสถานบริการประเภทต่างๆ ยังไม่ชัดเจนนัก เนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากข้อมูลที่รวบรวมได้เมื่อแบ่งตามประเภทสถานบริการแล้วไม่ได้สัดส่วนที่เหมาะสม จึงไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบในความสัมพันธ์ของแต่ละสถานบริการได้

2.2 ควรมีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยการจัด

กลุ่มพูดคุย แลกเปลี่ยน ปัญหาและประสบการณ์ที่แต่ละคนเคยพบมาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์ของลูกค้า การสนับสนุนของเจ้าของสถานบริการ และการได้พูดคุยกับกลุ่มเพื่อนร่วมงาน จะทำให้ทราบโดยละเอียดถึงสาเหตุของการมีพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ในระดับสูงหรือต่ำว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยใด มากน้อยต่างกันอย่างไร เปรียบเทียบกับข้อมูลที่เก็บโดยการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามที่ได้ เพื่อนำข้อมูลที่ค้นพบมาปรับปรุงกลวิธีในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาปัจจัยในแง่มุมอื่นๆ ที่อาจจะมีผลต่อพฤติกรรมป้องกันโรคเอดส์ของสตรีขายบริการทางเพศ เช่น การมีหนี้สิน ลำดับที่ของการเป็นบุตรของสตรีขายบริการ

ทางเพศ สถานภาพสมรส จำนวนบุตรของสตรีขายบริการทางเพศ เป็นต้น และสัมภาษณ์
เจาะลึก (In-depth Interview) ถึงสาเหตุของการเข้าสู่อาชีพขายบริการทางเพศ ทำให้ทราบถึง
ปัญหา ความจำเป็น ในการเข้าสู่อาชีพ และการคงอยู่ในอาชีพขายบริการทางเพศ เพื่อการหา
กลวิธีในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นต่อไป